

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 1. Sacrificium Christianæ religionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPUT I.

Sacrificium Christiana religionis.

INter heterodoxos qui Sacrificium tollunt, Nifanius primùm scribit: *nos Lutherani neque Sacerdotes propriè dicti sumus, neque appellari volumus*: quo dicto nihil verius in toto libro suo scripsit Nifanius, & quod consequens est, nullum etiam propriè Sacrificium apud Lutheranos esse potest. Secundò scribit: *ex primis sex post Christum sæculis ostendi non posse, quod actio Missatica fuerit verum ac propriè dictum Sacrificium*; quemadmodum & Canonem Missæ, & totum illum sacrum apparatus nunquã in usu fuisse primis illis sæculis profitetur. Tertiò inquit: *sacram Cenam Papistæ primum converterunt in Sacrificium*, idque cœpisse dicit, postquam abrogato Ambrosiano ritu celebrandi, Missa Gregorij Magni minis & supplicijs obtrudi cœpit, maximè in Hispania. Inde totus invenitur in Missas privatas. Quot dicta, tot mendacia. expediamus ordine singula, & ab ipsâ institutione, essentia Sacrificij, origine, & institutione Christi ordiamur.

1. *Sacrificium est actus externus & præstantissimus religionis, continens supremum Patriæ cultum solique Deo debitum*: Cujus materia est res sensibilis sive externa, quæ Deo offertur; forma consistit in destructione, vel mutatione rei oblata; locus in quo fit, altare; finis recognitio seu protestatio supremi Dominij quod Deus in nos habet, & simul nostræ subjectionis & servitutis erga Deum. Alius deinde finis esse potest vel gratiarum actio, vel novorum beneficiorum impetratio, vel expiatio pro peccatis. Ex hoc quadruplici fine distingui solet, 1. in Latreuticum, 2. in Eucharisticum, 3. in Impetratorium, 4. in Propitiatorium. Hunc in modum docet S. Augustinus epist. 49. *Sacrificium cum exhibetur Deo, secundum veram ejus inspirationem, & doctrinam, vera religio est*. Unde planius definit Suarez: *Sacrificium est oblatio externa, facta soli Deo, quæ ad agnitionem humane infirmitatis, & professionem divine majestatis, a le-*

AAA 3

gitimo

gitimo ministro, res aliqua sensibilis, & permanens ritu mystico consecratur, & transmutatur. In hunc modum ceteri Theologi Sacrificium nobis tradunt, & multis explicant, quos longum referre. Mihi verbo hæc indicare necesse fuit, ut intelligeres quid sit Missæ Sacrificium, quod tu contemptim actionem Missaticam cum suo apparatu vocas. Est enim excellentissimus religionis actus, quo cultus Patriæ soli Deo debitus deferitur. Ideo in statu naturæ divinâ inspiratione edocta sunt Sacrificia, in lege Mosaica, lege divinâ ordinatius præscripta, inter omnes gentes lumine naturæ cognita; ac postremum in lege Gratiæ unicum illud Sacrificium religionis in Corpore & Sanguine Christi institutum, oblatumque toto orbe Christiano: donec vestra demum hæresis post Wiclefium hæresiarcham abrogaret. Et cui mirum? quando hanc abrogationem non ab alio, quam à diabolo se fatetur hausisse Lutherus in libro, quem ipse de abroganda Missa, & unctione Sacerdotum scripsit. Nunc singula explicatius accipe.

II. Sacrificium, quod in hunc modum nobis describitur, fuit in omni legis statu; atq; ut triplex Sacerdotium religionis, pro triplici legis statu nobis Scriptura tradit: ita triplex quoq; Sacrificium. Quorū primum legis naturæ cum Adamo cœpit: quale duo fratres Abel & Cain obtulere Gen. 4. uti id Apostol. ad Hebr. c. 11, explanat: *fide plurimā hostiam Abel, quam Cain, obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est, esse justus.* Post diluvium primus Noë Sacrificium obtulit, Gen. 8. *Edificavit Noë altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare.* Tria deinde Abrahæ Sacrificia leguntur Gen. 12. Gen. 15. & Gen. 22. de quibus interpretes Isaac similiter Sacrificiū obtulit Gen. 26. Jacob sapius legitur obtulisse Gen. 31. 33. 35. bis in eodem loco Bethel, Gen. 46. Obtulit & Job Sacrificium, Job c. 1. De horum Sacrificijs interpretes cum Bellarm. Becan. & alijs. Celeberrimum verò in hoc statu Sacrificium Melchisedech, de quo Moyfes Gen. 14. *At vero Melchisedech Rex Salem, proferens panem & vinum, erat enim Sacerdos Dei altissimi:* Verum autem Sacerdotem fuisse confirmat Apostol. Hebr. 7. *Hic enim Melchisedech Rex Salem & Sacerdos Dei summi.* Hunc deinde Melchisedech, Christi ejusque Sacrificij incruenti figuram gessisse, Prophetæ David psalm. 109. docet: *Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* Planius Apostolus ad Hebr. c. 7. *Si ergo consummatio per Sacerdo-*

Sacerdotium Leviticum erat, quid adhuc necessarium fuit, secundum ordinem Melchisedech alium surgere Sacerdotem? Tum Patres unâ consensione: Clemens Alexand. lib. 4. Strom. c. 8. Eusebius lib. 4. demonstr. Evang. c. 3. Chrysost. Hieron. Epist. ad Marcellam, Ambrosius, Epiph. Arnobius, Theodoretus, Emissenus, Eucharis, alijque apud Bellarminum lib. 1. de Missa c. 6. tam clarè, ut mirum sit, hæreticis dubitandi locum relinqui posse. Ex his Cyprianus lib. 2. Epist. 5. ad Cæciliam: *In Sacerdote Melchisedech, inquit, Sacrificij Dominici Sacramentum præfiguratum videmus, secundum quod Scriptura divina testatur, & dicit, Melchisedech protulit panem & vinum. ac post explicatius subjungit: Quod autem Melchisedech typum Christi portarit, declarat in psalmis Spiritus S. ex persona Patris ad filium dicens: Tu ex Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Qui ordo utique hic est de Sacrificio illo ventiens, & inde descendens, quod Melchisedech Sacerdos Dei summi fuit, quod panem & vinum obtulit, quod Abraham benedixit: Nam quis magis Sacerdos Dei summi, quam Dominus noster Jesus Christus? qui Sacrificium Deo patri obtulit: & obtulit hoc idem, quod Melchisedech obtulerat, id est panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem. Quid clarius? His adde, quæ Cyprianus de aqua, quæ in Sacrificio miscetur vino, contra Aquarios scribit. Pari claritate D. Augustinus Epist. 95. ad Innocentium Pontificem: Melchisedech prolato Sacramento mensa Dominica, novit æternum ejus Sacerdotium figurare. Et lib. 16. de civit. Dei c. 22. de oblatione Melchisedech: Ibi, inquit, primum apparuit Sacrificium, quod nunc à Christianis offertur Deo toto orbe terrarum. Lib. 83. quaest. 61. Augustinus inquit: Dominus noster Jesus Christus, ipse est Sacerdos noster in æternum, secundum ordinem Melchisedech, qui seipsum obtulit Holocaustum pro peccatis nostris, & ejus Sacrificij similitudinem celebrandam in sua passionis memoriam commendavit; ut illud, quod Melchisedech obtulit Deo, jam per totum orbem terrarum in Christi Ecclesia videamus offerri. Et hi Patres qui hæc scripserunt primis quinque sæculis, plerique Episcopi & Sacerdotes fuerunt, qui hoc ipsum Sacrificium quotidie obtulerunt. Quam ergo falsa est tua doctrina, Nisani, dum scribis: intra sex prima sæcula, in Missatica actione nullum Sacrificium fuisse agnitum; aut, coenam primum tempore Gregorij Magni fuisse commutatam in Sacrificium. Contrà nos à te tuisque exigimus, ut doceas nos: ubi, & quando igitur Christus fuerit*

fuerit *Sacerdos secundum ordinem Melchisedech* ? aut ubi panem & vinum obtulerit in Sacrificium, si id in ultimâ simul Cœnâ non fecit ? Hoc tu, & tui Lutherani nunquam ostenderunt, neque ostendent; nisi Scripturam, & Patres nos fefellisse dicere placeat, ac cum ijs totam Ecclesiam idololatriæ damnare.

III. In statu *legis Mosaicæ* nihil clariùs, quàm Sacrificia propria religionis, quæ Deus cum determinatis, certisque caerimonijs, multo perfectius, sacratiusque præscripsit, ac sibi offerri voluit, quàm in *Lege nature* ejusmodi fuere. I. Sacrificium *agni Paschalis*, paulò ante egressum ex *Ægypto* institutum, *Exod. 12. Levit. 23.* Hujus agni immolatio figura fuit Christi in *Cruce* immolandi. II. *Holocæustum*, *Sacrificium pro peccatis*, *Hostia pacifica*, de quibus in *Levitico*. Hoc triplici Sacrificio, figuratum fuit unum Christi & Christianæ religionis Sacrificium; quod omnes differentias legalium Sacrificiorum multo perfectius continet. Ita enim S. Leo Pontifex, *serm. 8. de Pass. Domini*: *Nunc enim carnalium Sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarum, una Corporis & sanguinis tui implet oblatio.* III. Fuit *juge Sacrificium*, quo jubebantur quotidie offerre duos agnos, alterum manè, alterum vespere, *Exod. 20. Num. 28.* Hoc *juge Sacrificium*, rursus fuit figura *Sacrificij Missæ* in novo Testamento; in quo Christus, qui est agnus sine macula, quotidie offertur. Igitur generatim de his Sacrificijs æstimando, quantum hæc fuere ex institutione divina, ad supremum cultum Patriæ Deoque debitum persolvendum ordinata, tantum simul ex dispositione divina ac typo suo instituta fuere ad cruentum, & incruentum Christi Sacrificium, quod typis multo perfectius esse debuit, significandum. Utenim cetera in lege illâ, ita hæc cum primis Sacrificia typi & figuræ fuerunt, teste Apost. *ad Corinth. 10*: *Hæc omnia in figuris contingebant illis.* Rursum *Hebr. 10*: *Lex habuit umbram futurorum bonorum, non ipsam rem figuratam.*

IV. Descendendo ad statum *legis Gratiæ*, duplex in eo est Sacrificium, *cruentum*, & *incruentum*: ac cruentum crucis quo Christus in ara crucis oblati est pro expiatione omnium peccatorum, (quod tamen medium fuit inter utramque legem,) verum fuisse Sacrificium, evidens est ex Scriptura, *1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus. Eph. 5. Hebr. 12. & Joan. 2.* Explicatè S. Leo Papa in *Epist. c. 48*: *Quod nunquam Sacrifi-*

Sacrificium sacratius fuit, quàm quod verus Pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit? S. Ambros. lib. 3. de fide c. 5: *Idem Sacerdos, idem & hostia. Sacerdotium tamen & Sacrificium, humana conditionis est officium.* D. Fulgentius lib. de fide, *Solus, inquit, Sacerdos, Sacrificium, & templum; & hæc omnia Deus secundum rationem servit.* Quibus simul docent Patres, Christum secundum humanitatem fuisse Sacerdotem. Adversarij, etsi verum *crucis Sacrificium* admittunt, controversant tamen alteram, errantque. Ratio est, quia Sacerdos, qui offert Deo Sacrificium, agnoscit illum superiorem, at Christus secundum divinitatem non agnoscit superiorem; ergo non secundum divinitatem, sed humanitatem est Sacerdos.

Verum præter cruentum hoc *Sacrificium crucis*, etiam incruentum *Religionis Sacrificium*, à Christo institutum est, in quo idem Christus quotidie offertur sub specie panis & vini, quæ duo Sacrificia, ob id, quo ad rem oblatam, unum sunt; quando in utroque, una & eadem res oblata est: quo ad modum verò & ritum offerendi, duo sunt; incruentumque hoc Sacrificium, proprium Religionis est. Nam *cruentum*, non tam Christianæ Religioni proprium, quàm omni legis statui commune fuit: ideoque morte Christi testamentum confirmatum est, ut Apostolus ait, dum vetus Testamentum cum suis Sacrificijs finem acciperet, ut novum inchoaretur, & unâ oblatione consummarentur omnia. Unde Bellarminus docet, hoc *cruentum Sacrificium* Christi, non fuisse propriè tempore Religionis Christianæ, quæ post mortem Christi cœpit. Fuit deinde hoc *cruentum Sacrificium*, magis secundum ordinem Aaronicum, quod omnia cruenta animalium Sacrificia in Lege veteri designarunt: Incruentum verò secundum *Ordinem Melchisedech*, secundum quem Christus Sacerdos fuit, & novum *Religionis Sacerdotium*, & Sacrificium instituit, proprium Religionis est Sacrificium. Adhæc proprium Religionis Sacrificium debet in actu externo constitui, qui iterabilis sit, & repeti possit ad divinum Patriæ cultum Deo exhibendum. Mors autem Christi, quâ cruentum Sacrificium peractum est, repeti non potest, Rom. 6: *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur.* Omnia hæc idem Apostolus complexus est Hebr. 7. *Translato Sacerdotio, necesse est, ut & legis translatio fiat.* Quo axiomate simul comprehendit Sacrificium Religionis: quando per legem intelligit cum primis legem cærimoniam. In le-

B B B

ge ve-

ge verò cærimoniali primariò continentur Sacrificia, & Sacramenta, ac cætera quæ ad cultum Religionis spectant. Lex enim Decalogi moralis, in omni Legis statu permanfit; Judicialis verò Hæbræorum lex, abrogata est in lege Gratiæ. Quid ergo cum translato Sacerdotio in lege Mosaica superest primum, quàm Sacrificium Religionis Christianæ?

V. Quæ etsi satis esse possent ex figuris, Catholici tamen *incruentum* illud *Sacrificium* Christianæ Religionis, quod Sacrificium Missæ dicitur probant

I. Ex vaticinijs Prophetarum, Malach. c. 1. *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra.* Ubi agit de Sacrificijs legis Veteris abrogandis, & commutandis in multo præstantius Sacrificium. Ideo subdit: *Ab ortu enim solis, usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus; & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus.* Ad hunc Malachiæ locum, reperio similiter tot Patrum testimonia, quod supra ex Melchisedechi Sacrificio, Christianorum Sacrificium asserentium. Clemens Rom. instit. Apost. lib. 7. c. 3. Martial. Epist. ad Burdeg. c. 3. Justinus dialogo cont. Triphon. Irenæus lib. 4. c. 32. Tertullian. lib. contra Marcionem. c. 22. Cyprianus lib. 1. contra Judæos. Euseb. lib. 1. demonstr. Evang. c. 10. Chrysost. ad psalm. 98. Cyrill. Alexand. lib. 2. de adorat. Clarè S. August. post recitata verba Malachiæ: *Aperite oculos tandem aliquando, & videte ab Oriente sole, usque ad Occidentem, non in uno, sicut vobis fuerat constitutum, sed in omni loco offerri Sacrificium Christianorum.* In orat. ad Judæos c. 9.

Similiter Isaïas c. 66: *Assumam ex eis in Sacerdotes & Levitas. c. 19. de altaribus & Sacrificijs: Colent eum in hostijs & muneribus.* Ita quoque Jeremias c. 33: *De Sacerdotibus non interibit vir à facie mea, qui offerat holocausta, & incendat Sacrificium, & cadat victimas omnibus diebus, nempe ad consummationem sæculi.* Quem locum, uti Isaïæ, allatum exponunt Patres de Sacerdotibus Christi. Ad hæc Daniel. c. 12: *A tempore cum ablatum fuerit jûge Sacrificium, & posita fuerit abominatio, per Antichristum videlicet, per dies mille ducentos nonaginta; manebit itaque jûge Sacrificium & non tolletur.*

II. Ex institutione Christi, & Apostolorum doctrinâ, quæ non solum Sacramentum, sed etiam Sacrificium nobis tradit, quemadmodum

modum agnus Paschalis simul Sacramentum, & Sacrificium fuit, obtulit enim Christus Deo Patri, sub specie panis & vini, corpus & sanguinem suum. Idem & Apostolos facere iussit: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut multis id exponit Bellarminus & alij: Id enim nisi admittatur, Christus non erit Sacerdos secundum Ordinem Melchisedech. Aut dicant, ubi sub specie panis & vini, Christus Sacerdos obtulerit Sacrificium? maximè cum id Patres suprâ relati tam contentè doceant. Secundò: Hoc ipsum historia cœnæ demonstrat. Nam si Christus adhibitâ consecratione, ipsam panis & vini substantiam, ad divinæ majestatis gloriam protestandam destruxit, & in suum corpus & sanguinem commutavit; haud dubiè ipsa actio verum Sacrificium fuit, juxta definitionem suprâ à nobis datam. Hoc autem Christum fecisse constat ex Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Cor. 11. quando panem & vinum accepit, Deo gratias egit, benedixit, consecravit, & substantialiter immutavit, dicendo: *Hoc est corpus meum*; idemque Apostolis eorumque successoribus mandavit, dicendo: *Hoc facite* &c. Rident vos Lutheranos ipsi Calvinistæ, interque hos Bergius: Nam, inquit illi, vos Lutherani creditis cum Catholicis, verum corpus in Eucharistia esse præsens, cur ergo id ipsum corpus offerre non licet Deo? nulla hîc inconvenientia, posito illo communi cum Catholicis principio. Hunc tu scriptorem refelle, priusquàm Catholicos oppugnes. Sed hîc Gerhards tuus altum fileat. Responderis, Christus non dixit: *Hoc offerte*. &c. dixit tamen, *hoc facite in meam commemorationem*; quo plus dixit, quàm si dixisset, *offerte*: hoc enim amplius dicit, nempe, hoc offerendo, hoc facite in memoriam cruentæ oblationis, & beneficii hujus. Uti hæc Augustinus clarè docet lib. 20. contra Faustum c. 18: *Christiani jam peracti Sacrificij in cruce memoriam celebrant sacrosanctâ oblatione, & participatione corporis & sanguinis Christi*. Vides in Eucharistia conjungi oblationem & participationem, quæ fit à Sacerdote & populo. Atque hoc illud Sacrificium est, de quo Christus Joan. 4. in colloquio cum Samaritanâ muliere: *Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu & veritate*, quo loco manifestum est, quæstionem fuisse de adoratione per Sacrificium religionis, ut multis exponunt Patres & interpretes, & tota hæc historia ostendit.

Confirmantur hæc primò ex Apostolorum doctrina & factis:

BBB 2

Nam

Nam Apostolus 1. Cor. 10. triplicem mensam seu altare exponit, Christianorum, Judæorum, & gentilium, ex quo participatio hostiæ fiat: tandem subdit de altari gentilium, *non potestis mensæ Domini, & mensæ demoniorum esse participes*. De altari verò Judæorum præterea idem Apostolus ad Hebr. 13. docet Christianos *habere altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt*. Si altare habuerunt Christiani, ergo & Sacrificium. Act. 13. S. Lucas de Apostolis & discipulis, inquit, *ministrantibus illis Domino*: in Græco est, *λεῖτεργόντων αὐτοῖς τῷ κυρίῳ*, quod verbum publicum officium significat, etiam in sacris & sacrificijs, quod nos Sacrificium Missæ dicimus; unde & Græci Liturgiam vocant. Superest præterea altare D. Petri Romæ, in quo Sacrificium offerre solitus. D. Andreas, ut discipuli in actis ejus scribunt, *fassus est, se quotidie agnum in altari immolare, qui non consumatur unquam*. Matthæus ante altare confossus, dum sacris operaretur. Et quæ non ab ipsis Apostolis & discipulis Christi ubique monumenta Sacrificij?

Confirmantur secundò hæc omnia ex *Liturgijs*, quas Apostoli in suis Ecclesijs reliquerunt, inter quas *Liturgia* Romanæ Ecclesiæ, à D. Petro Apostolo tradita; *Liturgia* Ecclesiæ Hierosolymitanæ, à D. Jacobo conscripta; *Liturgia* Ecclesiæ Alexandrinæ, auctore D. Marco; *Liturgia* Ecclesiæ Æthiopice D. Matthæi Apostoli. In his omnibus, uti & in *Liturgijs* D. Basilij, Chrysostomi, Ambrosij, omniumque nationum Christianarum, Orientalium videlicet, & Occidentalium, leges etiam *Canonem Missæ*, quem tu à Gregorio Magno obtrulum primò somnias. Nam etsi in ritibus, & precibus variatio quædam, tamen quæ ad oblationem, consecrationem, & sumptionem integritas Sacrificij requirit, in omnibus Liturgijs reperies.

III. Afferitur Sacrificium ex omnibus Concilijs, & Patribus quinque primorum sæculorum, ac præter eos Patres, quos supra recensui ad Melchisedech, & Malachiæ testimonium, accedunt *Clemens Roman. Epist. 2 Dionys. Areopag. Eccl. Hierarch. c. 3. Ignatius Epist. ad Smyrnienses; Origines lib. 8. contra Celsum*. Inter hos D. *Laurentius Martyr* ita ad Sixtum Papam: *Quo Sacerdos sine ministro properas? tu nunquam sine ministro Sacrificium offerre consueveras*. Martyrio uterque affectus anno Christi 261, quo & *Cyprianus Episcopus Carth.* qui tam præclare de Sacrificio, supra relatus, scripsit; quod & Epist. 16. & 65. persequitur. *Irenæus lib. 4. c. 32: Eum, qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit, dicens:*

dicens: Hoc est corpus meum, & novi testamenti novam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in universo mundo offert Deo. Augustinus lib. contra advers. legis lib. c. 18: Posteaquam venit unicum Sacrificium, cujus umbra fuerunt omnia illa haec significantia, jam unum verum, & singulare Sacrificium successit, quod, ut subdit, fideles in Ecclesia Sacrificio sciunt. Lib. 7. de civit. Dei c. 20: Erat ibi Sacrificium secundum ordinem Aaron, & postea de corpore & sanguine illo instituit Sacrificium secundum ordinem Melchisedech, demisit vultum suum in Sacerdotio, & dimisit gentem Judaeorum. c. 20: per hoc & Sacerdos est ipse offerens, ipse & oblatio, cujus rei Sacramentum quotidianum esse voluit Ecclesia Sacrificium. c. 5: quod in novo Testamento est Sacrificium Christianorum. Quam multa, quam expressa, vel in hisce libris de civit. Dei, pertractat de Sacerdotio, & Sacrificio Christianae Religionis idem Doctor sanctissimus? ex cujus sancto Ordine Lutherus defertor monachus, primus post Manichaeos & Wiclefum haeticum, Sacrificium Missae oppugnavit. Hinc apud Patres quando de Eucharistia, passim loquuntur, haec voces: Sacrificium, oblatio, immolatio, hostia, victima; offerre, sacrificare, immolare. Longum hoc loco, Patrum testimonia sistere, quae vel apud Jodocum Coccium, Bilsfeldiensem civem vestrum, in erudito illo Patrum thesauro leges. Quid verò adhuc Lutherus, cum omnia Concilia & Patres, omnemque antiquitatem sibi obstare videret? Non moramur, inquit, lib. de Missa privata, si clamitent Papista, Ecclesia, Ecclesia, Patres, Patres; quia, ut dixi, hominum dicta aut facta, nihil in tam magnis causis, & ausis curamus: Scimus enim ipsos Prophetas lapsos esse, adeoque Apostolos, verbo Christi, judicabimus, Ecclesiam, atque ipsos Angelos. Libro contra Regem Angliae: Ultimo, inquit, dicta Patrum inducit Rex pro Missae Sacrificio, & ridei meam stultitiam, quod solus velim sapere pra omnibus: Hoc est, quod dixi, Thomistas asinos nihil habere, quod producant, nisi multitudinem hominum, & usum antiquum. Lib. de captivitate Babylon. convictus Catholicorum argumentis: Tutius est, inquit, omnia negare, quam Missam esse Sacrificium, concedere. Aestimetur nunc ex his prudens Lector, utrumne tutius sit Lutherum sequi, qui ex colloquio suo, quod cum diabolo habuit, convictus, fatetur se abrogare Missam? an Patres & Ecclesiam, quae à Spiritu S. regitur, quaeq; ab eodem Spiritu edocta in Concilio Tridentino, sess. 22. can. 1. pronuntiat? Si quis dixe-

rit, in Missa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, anathematis. Nec aliò hoc fidei decretum refert, quàm ad institutionem Christi in ultima Cœna. Apostolorum testimonia, & Prophetarum vaticinia à nobis jam adducta.

IV. Sacrificium manifestè ostenditur ex ijs, quæ antiqui Patres adversus Aquarios hæreticos scripsere, qui solâ aquâ Sacrificium peragebant, de quibus *Augustinus hæresi 64. Epiphanius* alijque: atque hi fuerunt hæretici, *Ebionitæ, Marcionistæ, Tatiani & Encratitæ*, adversus quos acerrimè Cyprianus scripsit *Epist. 63. ad Cæcilium, Justinus Apolog. ad Anton. Imp. Augustin. Epist. 118. ad Januarium*. Docent vero hi Patres, non in aqua solum sacrificandum, sed ex Apostolicâ traditione, aquam vino miscendam esse in calice Sacrificij; quod inde Ecclesia Catholica ad hunc diem toto orbe Christiano servat. Clarè hæc super re Augustinus lib. 4. de doctrina Christiana c. 21: *Beatus Cyprianus in eo libro, ubi de Sacramento calicis disputat, utrum calix Dominicus aquam solum, an eam vino mixtam debeat habere?* Refert deinde Cypriani sententiam: *Admonitos autem vos sciatis, inquit, in calice offerendo, Dominicâ traditio servetur, neque aliud fiat à nobis, quàm pro nobis Dominus prius fecit; ut calix, qui in commemorationem ejus offertur, vino mixtus offeratur*. Hæc Augustinus ex mente Cypriani. Lib. deinde de dogm. Eccl. c. 75. suam sententiam exponit: *In Eucharistia, inquit, non debet pura aqua offerri, ut quidam sobrietatis falluntur imagine, sed vinum cum aqua mixtum: Quia & vinum fuit in redemptionis nostræ mysterio, cum dixit: Non bibam amodo de genimine vitis, & aqua mixtum, non quod post Cœnam dabatur, sed quod de latere ejus lanceâ perfosso, aqua cum sanguine egressa, vinum de vera ejus carnis vite cum aqua expressum ostenditur*. Quid nunc ad hæc dicis Nisani? de quo calice hi Patres agunt contra hæreticos, aquâ miscendo? utrumne de calice, quem vos in cœna vestra populo porrigitis; (aliàs enim calix cœnæ vestræ aquâ misceri deberet) an quem Sacerdotes offerunt hodie dum in altari, & Sacrificio Missæ? sanè postremum Patres docent, & Catholici in hodiernum diem, ex Apostolicâ traditione servant. Vides præterea, non nos Catholicos, quod tu somnias, à tempore Gregorij Magni cœpisse Cœnam commutare in Sacrificium Missæ? Vides, quantum tribuendum traditioni Ecclesiæ. Hæc præterea mixtio aquæ refertur ad ea, de quibus Apostolus

ad

ad Cor. 1. c. 11. *Cetera, cum venero, disponam.* Uti Baronius exponit ad annum Christi 57. ceterique interpretes. Ad quæ etiam refertur, quòd Eucharistia à jejunis sumenda, quòd post exomologesin danda, quòd Sacrificium pro vivis & defunctis offeratur.

Addo Concilium Carthaginense III. quod can. 24. ita decernit: *In Sacramento corporis & sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quàm ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aquâ mixtum. Primitie vero, seu mel & lac, quod uno die solennissimo pro infantibus mysterio offerri solet, quamvis in altari offeratur suam tamen habet propriam benedictionem, ut à Sacramento Domini corporis distinguatur, nec amplius de primitiis offeratur, quàm de vivis & frumentis.* Idem confirmatur postea in Concilio Africano, ubi vides, oblationem *Sacrificij*, distingui ab oblationibus aliarum rerum, & consecrationem à benedictione.

Ex eo verò, quòd ex eadem traditione adduxi, *Sacrificium offerri pro vivis & defunctis*, satis etiam constat, *Sacrificium à Sacramento* distingui, secus, quàm tu scribis. Nec enim *Eucharistia* quatenus *Sacramentum* est, offertur pro vivis & defunctis, neque id vos facitis: & tamen idem Sacramentum, quatenus *Sacrificium* est, offertur pro vivis & defunctis, uti id SS. Patres docent, tam Græci, quàm Latini; cum primis *Augustinus lib. 22. de Civit. Dei c. 8. Lib. 9. confess.* ubi mater ejus, D. Monicam morti proxima rogat, ut sui memor sit ad altare; tum alijs cum pluribus locis id tradit Augustinus, ex universali Ecclesiæ traditione. Sed de hoc infra planius.

V. Sacrificium Missæ testatur nomen Sacerdotis, quod post tempora Apostolorum toto orbe invaluit in Ecclesia, non ob aliud magis, quàm ob Sacrificium Christianæ religionis, ad quod ordinati erant, & quotidie offerebant, tam Episcopi & majores Sacerdotes, quàm reliqui, qui minores erant in gradu Presbyterorum. Hoc enim illud Augustini, suprâ relatum lib. de Civit. Dei; *Episcopi & Presbyteri propriè dicuntur Sacerdotes.* 2. Testatur ritus altarium, quæ erecta in templis, & consecrata ab Episcopis toto orbe Christiano, non ob aliud primum, quàm ob Sacrificium, ut in lege *Naturæ & Mosaica*, vel ex divina inspiratione vel Dei ordinatione factum retulimus. Idem in Christi Ecclesia fieri necesse fuit, postquàm novum Sacrificium religionis à Christo & Apostolis introductum. Inde *Optatus Milevitanus lib. 6. cont. Parmen. Donatistam:*

tistam: *Quid est tam sacrilegum, quàm altaria Dei, in quibus vos aliquando obtulistis, frangi? Chrysost. Homil. 53: Si quis vellet hoc altare subruere, nonne illum lapidibus subrueretis? Rursus Homil. 20: Tu altare honoras, quod accipit corpus Christi. August. Epist. 107. docet, ad altare inter sacrificandum fieri orationes pro infidelibus, catechumenis, & fidelibus. Plurima Augustini ejusmodi sunt testimonia. Altaria Calvinistæ destruunt, & eorum loco mensam ponunt; Lutherani adhuc integræ patiuntur, non tamen ad *Sacrificium* sed ad *cœnam* suam distribuendam: cum tamen altare primò sit propter *Sacrificium*; quando non minus altare *Sacrificium*, quàm *Sacrificium* Sacerdotem, mutuâ relatione secum fert. 3. *Sacrificium* testantur vasa sacra, calices cum primis sacrificales, quales multorum Sanctorum Episcoporum, & Sacerdotum, ex omnibus sæculis hodieum apud Catholicos servantur, quos inter calix D. Willibrordi, Ludgeri, aliorumque Apostolicorum virorum, supersunt. Testantur vestes Sacerdotales, quibus *Sacrificium* ab ævo Apostolorum toto orbe peractum est, uti hodieum peragitur, tam in Græca, quàm Latina Ecclesia. Lutheranam Ecclesiam si quis ex hoc ritu sacro aspiciat, quàm non dissona inter se? Et quo non recessit, deflexitque ad Calvinistas? quando alibi ut in Dania, & multis Saxonie provinciis, & Imperij urbibus adhuc integræ propè retinentur in liturgico vestro officio; alibi mutilæ, & mancæ induuntur, tantùmque casula seu veltis sacrificæ superior, sine lineis indumentis, inijcitur super humeros, ut monstrum te videre credas; alibi omnibus hisce vestibus abjectis pullâ indutus minister, stat ante altare; alibi togâ etiam abjectâ pallium ejus loco sumitur, in quo minister sacris operatur ad altare: eo prorsus habitu, quo Calvinistarum ministri sua peragunt sacra. Hoc tu habitu, ut intelligo, Bilsfeldiæ indutus ad altare procedis, & sacra peragis, in nullo à Calvinii ministro, aut lugente mercatore, aut pullato textore distinctus: qui tamen *Superintendentis* nomine te *Episcopum* ferre debes. Et quare hîc alio ritu & habitu peragis in Westfalia divinum exercitium, quàm in Dania peragitur, qui gente Danus es? Hæc tua Pontificalia sunt indumenta. Legistine, ullum Episcopum, aut Sacerdotem ex omni Christianorum memoria, ita processisse ad altare? Et hæc illa pulcherrima vestræ Ecclesiæ, de quâ gloriaris, ordinatio est. Demum Missæ nomen testatur *Sacrificium*, quod ut antiquissimum est, ita cum addito *Sacrificium**

cium

cium Missæ, ubique leges in Concilijs & Patribus. Sive jam vox illa ab Hebræo nomine *Missæ*, quod Deut. 6. *oblationem* significat, seu quod verisimilius, à missione & dimissione populi; ut idem sit *Missæ*, quod *Missio* & dimissio populi: sicut idem est collecta & collectio. Inde absoluto sacro Sacerdos aut Diaconus pronuntiat, *Itæ Missæ est*, teste Alcuino, & alijs: comprehenditque communius Missam Catechumenorum, & fidelium. De hisce ejus partibus Bellarm. & alij. Antiquitatem vocis declarat August. serm. 38: *Post sermonem, fit Missæ Catechumenis.* Serm. 91: *In lectione, qua nobis ad Missas legenda est, audituri sumus.* In Concilio Milevit. c. 12, cui Augustinus interfuit: *Placuit, ut Missæ quæ probata fuerunt in Concilio celebrentur.* In Concil. Carthag. 10. can. 84: *Episcopus nullum prohibeat ad Missam Catechumenorum.* Ambrosius lib. 5. Epist. 33. *Ego mansi in munere, Missam facere cæpi, orare in oblatione Deum.* Ita in antiquioribus etiam Concilijs reperies, ut Romano, sub Sylvestro, Carthag. II, Agath. Ilerdens. Cæterum, apud Græcos nulla mentio hujus vocis, sed pro eo, *Liturgia* vox in eorum linguâ, quod est publicum ministerium: perinde ut in Actis Apostolorum *λατρεύοντες κυρίῳ*, ministrantibus, seu sacrificantibus illis Domino. Apud vos autem Lutheranos, postquam verum Sacrificium abrogatum est, ipsum nomen Sacrificij desijt: neque vestrum illud officium divinum, quod sublato canone mutilatum peragitis, quisquam Sacrificium Missæ vocat amplius.

VI. Post omnia hæc testimonia ex quinque & sex primis sæculis allata, descendamus ad Carolum Magnum. Ad hunc enim in toto libro tuo, in omnibus à temotis controversijs nos provocas, ut *Lutheranum* plebi tuæ, magna ex parte fuisse, persuadeas. Verum, nullum ejus contra ipsum *Missæ Sacrificium* producis testimonium, obrutus quippe veritate rei silere debuisti. Tot enim in libris *Capitularium*, in *Synodis*, & rebus ejus gestis testimonia hæc adsunt, ut impudentiam tuam in scribendo, compresserit evidentia: Neque enim *Carolus Magnus* Sacrificium Missæ credidit & coluit suâ ætate introductum, sed ut à Clodovæo primo Francorum Rege Christiano, atque inde ab omnibus Francorum Regibus & Francis creditum cultumque fuit, ut omnes historici, ac monumenta rerum gestarum te docebunt; & cum primis illa, quæ à D. Bonifacio sub patruo Carolomanno, & Patre Pipino Rege, in *Synodis* de

CCC

Missæ.

Missarum celebratione statuta sunt; etiam pro Episcopis castra sequentibus, quæ & Carolus Magnus postea sanxit, ut Episcopi ad *Missarum* solemnia adessent in castris belli ducibus.

Tantum obstrepis, & dicis: *Canonem Missæ* nondum primis illis sæculis fuisse in usu, quod sanè falsissimum est: idque cum in omnibus ritualium libris, quos *Missalia* vocamus, ac *Liturgijs* illis demonstrari possit, quæ superlunt; tum ex ipsis Caroli *Capitularibus* & *Synodis* Carolinis, in quibus verba ex *Canone* recitantur. In Concilio *Aquisgran.* c. 6. ita legis: *Auditum est, aliquos Presbyteros Missam celebrare, & non communicare; quod omnino in Canonibus Apostolorum interdictum esse legitur. Vel quomodo dicere potest, si non communicaverit, sumpsimus Domini Sacramenta tua?* Quæ postrema Canonis sunt verba, quibus totam hanc orationem, ut nunc habetur, & legitur in *Missâ*, designat. *Lib. 6. Capitularium* cap. 173: *Instruantur, pro quibus missi, vel Sacerdotes constituti sunt, ut intelligant vim & mysterium Domini corporis, & sanguinis, & Missæ, sive precum, quæ in eâ à Sacerdotibus fiunt: dicitur enim in ipsa oratione: Memento Domine famulorum famularumque tuarum, & omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio; qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis, & incolumitatis suæ: tibi que reddunt vota sua, æterno Deo, vivo & vero, & reliqua.* Hæc ipsa sunt verba Canonis, uti hodie in sacrificio *Missæ* leguntur. Omitto in hanc rem innumera alia: satis hæc esse possunt ad fallacias tuas retegendas. Contrà, si quis à vobis Prædicantibus quærat; quomodo observetis illud decretum Concilij *Aquisgranensis*, si quis *Presbyter Missam celebret, & non communicet?* (ejusmodi Sacerdoti gravis pœna statuitur, in eoque Carolus cum Concilio se revocat ad decreta Concilij *Nicæni*, & alias *Synodos*;) Quomodo, inquam, vos Prædicantes & Superintendentes hoc servatis? dum singulis diebus Dominicis officium divinum peragitis ad altare, & nunquam, in altari communicatis, tantum laicâ communionem extra altare, ab alio Prædicante acceptâ, semel iterumve in anno, contenti: ex Sacrificio autem Sacerdos se ipsum participem facit. Ita totus orbis Catholicus servavit, uti hodie servari vides à Catholicis Sacerdotibus.

VII. Ultimum argumentum pro sacrificio *Missæ* ipsa ratio conficit. Nam si verum est, quod Lutherus, & passim Lutherani cum Calvinistis

vinistis docent: *Sacrificium Missae esse horribile sacrilegium, idololatriam, Sacrificij crucis abnegationem, consentum Papisticum, abominationem exitialem*; sequitur, omnes Pontifices, Episcopos, Sacerdotes & religiosos, omnes deinde Imperatores, Reges, Principes, omnemque populum Christianum & Catholicum, ad hunc diem idololatrias fuisse, nullumque ex his unquam cum idololatriis saluum esse potuisse: Nam quid interest, siue solem cum Persis, siue panem pro Deo, & vinum pro sanguine Christi in Sacrificio oblato, & populo ad adorandum in Missa proposito adorem? quod tam absurdum est dicere, quam impium credere: maxime cum eâ sententia damnationis Carolus Magnus involvendus sit, quem constat unice Sacrificio Missae Deum coluisse. Et cui credibile, Deum tot saeculis Ecclesiam reliquisse in illa cæcitate *artolatriæ*, & idololatriæ? neque ab ullo Concilio, aut ullo sancto Episcopo, & Sacerdote id cognitum, vel à Deo revelatum inspiratumque esse? donec postremum Lutherus hanc veritatem à diabolo edoctus patefaceret mundo, quem constat mendacem fuisse ab initio, & Patrem esse mendaciorum. Nifanius etiam ultrò progressus, nos idololatrias facit, ex cultu Angelorum, Sanctorum, & Reliquiarum. Hoc furiosa ejus scripta quibus *hagiolatria, lipsanolatria, iconolatria, Angelolatria* Papistarum, nos reos facit, clamant. De quâ re infra agendum. Quid enim illis errorum magistris non licet scribere, & persuadere populo? qui tamen ne terminos quidem cultus *latræ*, & *dulæ* distinguere norunt. Nunc quid contra Sacrificium obtendant, audiamus.

I. Nifanius objicit: cœna est Sacramentum tantum, nec aliud Christus instituit: quod Sacramentum Papistæ converterunt in Sacrificium, circa tempora Gregorij Magni. Hoc nimirum illud est, quod Augustana confessio vos in art. 3: docuit: *Retinetur enim*, inquit, *Missæ apud nos, & summâ reverentiâ celebratur*. Deinde subdit: *Est igitur ad hoc faciendâ Missa, ut ibi porrigatur Sacramentum, quibus opus est consolatione*. Eadem habet Apologia. Sed quàm ridicula, & subdola doctrina hæc novi Evangelij vestri! Si Missa retinetur apud vos, uti creditum est ab ævo Apostolorum, ubi ergo manet Sacrificium apud vos? ubi Sacerdotium? ubi cætera quæ de hoc Sacrificio religionis adduximus? Falsissimum deinde est, quod in cœna tantummodò Sacramentum sit institutum à Christo.

Urgent interim alij apud vos, & dicunt: Id quod *Sacramentum* est, non potest simul esse *Sacrificium*: quia *Sacramentum*, & *Sacrificium* opponuntur: nam in Sacramento accipimus aliquid à Deo; in Sacrificio aliquid damus Deo; quod & Apologiæ est argumentum. R. Hæc duo non opponi, quin simul esse possint; ita enim *agnus Paschalis* simul *Sacramentum* fuit, & *Sacrificium*: uti id cum S. Thoma docent Theologi, & interpretes, & Plessius Calvinista, cum tota Synodo *Capiensi* admisit. Nec repugnat accipere aliquid à Deo, & offerre illi rursum: aliàs nullum etiam fuisset *Sacrificium* in Lege veteri, Paralip. 29: *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*. Est igitur *Eucharistia* *Sacramentum*, quatenus est *signum* externum, & *visibile*, invisibilis gratiæ & refectionis; est *victimæ* & *Sacrificium*, quatenus Deo offertur. Potest in hoc Sacramento agnoscere *Testamentum*, sub aliâ formalitate, & cæci *Sacrificium*, toto orbe terrarum sole clarius, videre non potestis. Quid illud, *congregate illi sanctos ejus, qui ordinant Testamentum ejus super Sacrificia*? psalm. 49. Nunquid *Testamentum* vetus & novum, ordinatum super *Sacrificia*? Et Sacerdos quotidie dicit: *Hic calix novum Testamentum est in meo sanguine*?

II. Obijcit Augustana vestra confessio, & Apologia: *Christus unâ oblatione consummavit in perpetuum sanctificationes*, Hebr. c. 10. v. 14. Idem dicit Apostolus Hebr. 9. v. 26. & v. 18. Ergo non est aliud *Sacrificium*, præter sacrificium Crucis, quod infinitam vim habet, & sanctificatio est pro omnibus peccatis, tam originali, quàm alijs: proinde nihil opus est alio *Sacrificio*. R. Hoc argumentum (si quid conficiat) probat etiam, neque Baptismo opus esse ad originale peccatum tollendum, neque *Eucharistiâ*, neque fide, neque caritate, neque oratione: nam multiplicare hæc omnia, esset derogare passioni Christi, & *Sacrificio* crucis, quod infinitam vim habet ad omnem sanctificationem. Igitur Apostolus nihil aliud voluit dicere, quàm, unâ oblatione Christum satisfecisse Deo Patri pro nobis; ad quod tamen duo necessaria sunt: alterum, ut tanti beneficii sumus memores; alterum, ut fructus ejus beneficii, & satisfactionis nobis applicetur: utrumque autem fit per fidem, *Sacramenta*, *Sacrificia*, prædicationem verbi, & similia sanctificationis instrumenta à Deo ordinata, non solum in novo, sed veteri etiam *Testamento*: unde nihil horum superfluum, nihil passioni Christi derogat. Clare Augustinus

Rhinus Epist. 23. ad Bonifacium : *Nonne semel oblatum est Christo in se ipso ? & tamen in Sacramento, non solum per omnes Paschæ solemnitates, sed omni die populis immolatur.* Dicunt : quid opus est Sacrificio ad hoc ? cum per Sacramenta illa applicatio fieri possit ? Contra : quid opus est Sacramentis ? cum per fidem apud vos etiam id fieri possit ? tollantur ergo omnia Sacramenta. Absit. Tu quis es ? ut dicas Deo : quare hoc ita ordinasti ? Imò hoc ordinare necesse erat. Quomodo enim aliter Sacerdos secundum Ordinem Melchisedech esse poterat, nisi figuras tolleret ?

III. Obijciunt ex Augustino, qui lib. 10. de civit. Dei, c. 5. & 6. Sacrificium definit, esse *omne opus bonum, quod agitur, ut sancta societate inhereamus Deo.* Ex quo confici volunt, omnia bona opera, non minus, quam Missam esse Sacrificium. R. S. Augustinus eo loco distinguit inter *Invisibile*, & *visibile* Sacrificium. *Invisibile* dicit, quod piâ voluntate, & interno actu offertur ; præter id tamen *Visibile*, & proprium Sacrificium ponit, asserendo : *Visibile Sacrificium esse invisibilis Sacrificij Sacramentum.* 2. Augustinus agit de Sacrificio in genere, prout propria & impropria Sacrificia comprehendit : nam præter proprium Sacrificium sunt orationes, psalmi, cantica, vota, cæterique actus Religionis, & cultus divini, qui Sacrificium laudis, & bonorum operum dicuntur, sed improprie : ut, *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, & cor contritum*, psalm. 50. Quantum verò vos Lutherani Ministri, & Prædicantes fallitis populum à vobis seductum, dum pro proprio Sacrificio, impropria Sacrificia obtruditis : nam hæc impropria Sacrificia, in omni legis statu fuerunt communia, nos autem de proprio religionis Sacrificio agimus, quod præter hæc impropria Sacrificia, tam in Lege naturæ, quam Lege Mosaica, à Deo præscriptum fuit ; quodque status Christianæ religionis multo dignius requirit : tale videlicet Sacrificium, quale suprâ definivimus, & quo per actum *Latriæ* præstantissimus, & soli Deo debitus cultus exhibetur. Et verò, quis sibi persuaserit Christum, Sacerdotem secundum Ordinem Melchisedech, illud genus honoris cultusque divini, Ecclesiæ suæ subtrahere voluisse, quod naturæ lumine omnes etiam gentes agnoverunt ? Quare Augustinus lib. 10. de civit. Dei, c. 4 : *Quis sacrificandum censuit, nisi ei, quem Deum aut scivit, aut putavit, aut finxit ?* Et lib. contra Advers. Legis, c. 18 : *demon sibi sacrificandum non exigeret, nisi Deo vero exhiberi sciret.* Quapropter Nifanium, dum se, suos-

que propriè dictos Sacerdotes nec esse, nec appellari vult, & Sacrificium proprium abrogat, propriumque & excellentissimum *Latriæ* cultum honori divino subtrahit; quo alio Spiritu agi credam, quàm illo, qui Luthero primùm abrogandi Sacrificij auctor, suasorque fuit? quemadmodum Augustinus de Manichæis & Petrus Cluniacensis, ceterique Patres nos docent: hæreticos, qui Sacrificium de Ecclesia tollere sunt conati, id non nisi diabolo impulsore egisse. Quanto consultius hîc postremùm audiamus Augustinum in psalm. 33: *Erat, ut nostis, Sacrificium Iudaorum antea secundum Ordinem Aaron, in victimis pecorum, & hoc in mysterio; nondum enim erat Sacrificium corporis & sanguinis Domini, quod fideles norunt, & qui Evangelium legerunt: Quod Sacrificium nunc diffusum est toto terrarum orbe. Proponite ergo vobis ante oculos duo Sacrificia, & illud secundum Ordinem Aaron, & hoc secundum Ordinem Melchisedech. Scriptum est enim: Iuravit Dominus, & non pœnitebit eum: Tu es Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.* Rursum Augustinus de fide ad Petrum c. 19: *Firmissimè tene, & nullatenus dubita, ipsum unigenitum Dei, verbum carnem factum, se pro nobis obtulisse in Sacrificium, & hostiam Deo in odorem suavitatis; cui cum Patre & Spiritu S. à Patriarchis, Prophetis, & Sacerdotibus, tempore veteris Testamenti, animalia sacrificabantur; & cui nunc, id est, tempore novi Testamenti, cum Patre & Spiritu sancto, cum quibus illi est una divinitas, Sacrificium panis & vini, in fide & caritate sancta Ecclesia Catholica, per universum orbem terra offerre non cessat. In isto autem Sacrificio, gratiarum actio, atque commemoratio est carnis Christi, quam pro nobis obtulit, & sanguinis, quem pro nobis idem Deus effudit.* Et verò Cyprianus lib. 1. Epist. 6. de votis: *Ecclesia Catholica una est, extra eam nullus Sacerdos, nec Sacrificium, nec salus.*